

Çocuklar ANLAR

Betül BALTACI
Uzman Psikolog

Her ne kadar gizlemeye çalışsak da çocuklarımız bizim o anki duygusal hâlimizi (sevinçli, üzgün, kızgın vs.) hissederler. Fakat çoğu zaman algıladıkları bu durumlara bir anlam veremezler.

Günümüzde insanlar arasındaki iletişim hakkında elimizde birçok bilgi olmasına rağmen, bu bilgi çocuk yetiştirilmede maalesef yeterince kullanılamamaktadır. Çevremize baktığımızda ebeveynlerin çocuklarıyla konuşmalarında ciddi yanlışlar yapabildiklerini ya da “zaten anlamıyor” düşüncesiyle yanlarında konuşulmaması gereken konuları konuştuklarını görmemiz mümkün. Bu zannın aksine, çocuklar daha küçük yaşlardan itibaren yanlarında konuşulanları anlamaya başlarlar. Bebekler kelimelerin anlamlarını tam bilmeseler bile, anne babalarının konuşma sırasındaki duygu ve davranışlarını fark edebilirler.

Çocuk gelişimi ve psikolojisi üzerine yapılan çalışmaların ortaya koyduğu sonuçlara göre, çocuklar daha 4 aylık olduklarında kendi isimlerini algılayabiliyorlar. 7 aylık olduklarında ise çoğu zaman hareketleriyle isteklerini belli edebiliyorlar (kollarını uzatarak kucaklanmak istemek veya “gel gel” işareti yapmak gibi). Gelişimin ileriki dönemlerinde 9 aylık olduklarında ise isimleri söylendiğinde tepki gösterebilen çocuklar, 12-15 aylık olduklarında “hayır” ya da “dokunma” gibi kelimeleri anlayabilmektedirler. 36 aya ulaştıklarında ise bir çocuk iki parçadan oluşan “Odana git ve çantanı al” gibi bir cümleyi rahatlıkla anlayabilmekte ve doğru tepki verebilmektedir.

Her ne kadar gizlemeye çalışsak da çocuklarımız bizim o anki duygusal hâlimizi (sevinçli, üzgün, kızgın vs.) hissederler. Fakat çoğu zaman algıladıkları bu durumlara bir anlam veremezler. Bu da onlarda duygusal karışıklığa ve güvensizliğe yol açabilir. Anne babaların çocukların ya-

Anne babalar her konuda olduğu gibi öfke kontrolü ve tartışma ahlakı konusunda da çocuklarına örnek olmalıdırlar. Aralarındaki anlaşmazlıkları mümkün olduğu kadar çocukların olmadığı yerlerde gidermeye çalışmalıdırlar.

nında sert tartışmalara girmeleri ya da kavga etmeleri çocuklarda agresiflik ve içine kapanıklık gibi ciddi psikolojik sorunlara yol açabilmektedir. Tartışma esnasında yetişkinlerin birbirlerine söyledikleri sözler çocuklar tarafından algılanmakta ve o anki duygusal durum ile ilişkilendirilmektedir. Karşı tarafı rencide edecek ve küçük düşürecek sözler küçük yaşlarda çocukların hafızalarında yer eder. Ebeveynler bu sözleri çocuklarından beklenmedik bir anda duyduklarında kısa bir şaşkınlık yaşarlar ve hemen tepki göste-

rirler. Bu çocuk için çok ilginç bir deneyim olur, çünkü sadece bir kelime kendisinden daha büyük insanları harekete geçirmiş ve ilgilerini çekmiştir. Bu deneyimden hoşlanan çocuk daha fazla bu tür kelimeler kullanma eğilimine girebilir ve ileriki yaşlarda böylesi bir konuşma şekli geliştirebilir. Çocukların yanında başka insanlar için de rencide edici kelimeler kullanmamak gerekiyor. (şişman komşu, aptal patron, gıcık iş arkadaşı vb.) Birçok bilimsel çalışma 8-10 yaşındaki çocukların imalı konuşmaları ve abartılı ifadeleri anladığını göstermiştir. Demek ki, bu yaşlardan itibaren çocuklarımızın yanında konuşurken daha da dikkatli olmamız, özellikle cinsellik, şiddet ve hakaret içeren konuşmaları ima ederek dahi olsa konuşmamamız gerekiyor.

"Kullandığı kötü kelimenin anlamını çocuğuma söylemeli miyim?"

Argo veya kaba sözcüklerin anlamını çocuğunuza anlatmanız veya anlatmamanız tamamen çocuğun yaşına bağlı. 4 yaşındaki bir çocuk söylediği kötü kelimenin anlamını anlatsanız bile anlamayabilir. O bakımdan aşırı tepki vermeden "bu söylediğin çok kötü bir kelime, beni üzdü, bir daha söyle-

meni istemiyorum" şeklinde bir ifadeyle yanlış yaptığını anlatmamız gerekir.

Anne babalar her konuda olduğu gibi öfke kontrolü ve tartışma ahlakı konusunda da çocuklarına örnek olmalıdırlar. Aralarındaki anlaşmazlıkları mümkün olduğu kadar çocukların olmadığı yerlerde giderme-

tartışma ve kavgaların çocuklar üzerindeki etkisi daha fazla ve derin olacaktır. Araştırmalara göre bu ölçüde bir kavga çocuklar açısından 'felaket' anlamına geliyor. Çünkü bu durum çocuk için ait olduğu tek ailesi ve bir anlamda dünyası dağılma tehlikesi yaşıyor anlamına gelecektir. En sevdiği insanlar olan

suçu farkında olmadan kendilerinde arama eğilimine de girerler. Çocuğun anne baba arasındaki bu tartışmalara hakem olarak dâhil edilmesi ve "kim haklı sen söyle!" ya da "haklı değil miyim?" gibi bir soruya muhatap edilmemesi de gerekir.

Gelenek ve kültürümüz gereği bizden büyüklere gösterdiğimiz saygıyı onların yokluğunda da devam ettirmemiz çocuğumuza örnek olacak, aile bağlarının kuvvetlenmesi açısından da önemli bir rol oynayacaktır. Bu sebeple anne babalar eşlerinin aileleri (kayınpeder, kayınvalide, teyze, hala, dayı, amca) hakkında kaba ve hakaretamiz kelimeler kullanmamaya özellikle dikkat etmelidirler.

Diğer yandan yapıcı tartışmalar, kendi düşüncesini ifade edebilme yeteneği açısından çocuklar için faydalıdır. Çocuğun anne babasından öğreneceği en önemli davranışlardan biri de kendi istek ve düşüncelerini tartışma kültürüne uygun olarak ifade edebilmek olacaktır. Bu sayede çocuk kendi fikirlerini karşı tarafa kavga etmeden aktarmasının önemini daha erken yaşlarda kavramış olur.

Sonuç olarak; çocuklarımızın algıları doğdukları andan itibaren zannettiğimizden çok daha fazla açıktır ve bizler ilk yıllarda örnek alacakları tek yetişkin insanlar olarak gelecek yaşamlarında nasıl bir karaktere sahip olacaklarından sorumluyuz.

Çocuğunuz küfürlü veya hakaret içeren kelimeler kullanırsa

Öncelikle hemen telaşa kapılmamanız çok önemli. Göstereceğiniz aşırı tepkiler karşısında çocuk küçük bir kelime için neden bu kadar büyük tepki gösterdiğinizi anlamakta zorluk çekecektir. Bu kelimeleri kullandığı zaman kesinlikle gülmeyin ve bunu aile içinde eğlence konusu yapmayın. Çünkü o takdirde komik ve güzel bir iş yaptığını, bütün ilgiyi üzerinde topladığını düşünerek bu davranışı tekrarlayacaktır. En doğru tepki "Kızgın olabilirsin ama bu kelimeleri kullanmıyoruz" şeklinde onu uyarmamızdır. Kullandığı bu kelimenin karşındaki insanı rencide edeceğini ve aynısının kendisine söylenmesi hâlinde neler hissedeceğini hatırlatmak da faydalı olacaktır.

ye çalışmalıdırlar. Ebeveynler arasındaki tartışmalar şiddetlerine ve türlerine göre farklılık gösterirler. Günlük işlerle ve görev dağılımı ile ilgili tartışmalar olabileceği gibi daha derin ve evliliğin gidişatını belirleyecek kimin 'haklı' veya 'kazanan' olduğunun sorgulandığı ağır tartışma ve kavgalar da yaşanabilir. Sözü ettiğimiz bu tür ağır

anne ve babasından birini veya ikisini birden kaybetme endişesi yaşayan çocuk, kapıların çarpıldığı ve hakaretlerin havada uçtuğu, hatta şiddet uygulanan bu ortamda zaten çok korkmuş olacaktır. Normalde sevgi dolu ve şefkatli davranışlar sergileyen anne babasının neden bu şekilde davrandığına anlam veremeyen çocuklar çoğu zaman